Rok IV. Wilno, dn. 10 maja 1930 r. Nr. 9.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
1/4 strony . 12 zł
1/8 strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Komisja do spraw reformy przepisów o udzielaniu stopni naukowych i porządku studjów na wyższych uczelniach teologicznych.

Ojciec św. Pius XI pismem odręcznem z dn. 6 lutego 1930 r. do J. Em. Kard. Kajetana Bisleti'ego, prefekta św. Kongr. Seminarjów i Akademij, odpowiadając na pismo tegoż Kardynała z dnia 31 stycznia 1930 roku, składa uznanie Komisji, ustanowionej do spraw reformy przepisów o udzielaniu stopni naukowych jak i porządku studjów na wyższych uczelniach teologicznych. Komisja składa się z trzynastu osób (przeważniej rektorowie wyższych uczelni teologicznych w Rzymie), powołanych przez prefekta rzeczonej św. Kongregacji albo delegowanych przez zakłady naukowe lub przełożonych zakonnych. Prace Komisji dotyczą wydziałów: teologicznego, filozoficznego i prawa kanonicznego, i mają być zakończone do końca bieżącego roku akademickiego. Wypracowane przez Komisję normy będą zatwierdzone przez Ojca św. i „staną się obowiązującemi dla wszystkich wyższych uczelni kościelnych, zwłaszcza zaś dla znajdujących się w Rzymie".

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 93).

Dekrety w sprawie kleru obrządków wschodnich.

Św. Kongr. Kościoła Wschodniego ostatniemi czasy wydała trzy dekrety, dotyczące osób duchownych obrządku wschodniego, udających się z diecezyj wschodnich w inne kraje.

Pierwszy dekret, z dn. 23 grudnia 1929 r., dotyczy tych osób duchownych, które z diecezyj wschodnich udają się do Ameryki Północnej, Środkowej lub Południowej, albo też do Australji w celach duszpasterskich.

Drugi dekret, z dn. 7-go stycznia 1930 r., dotyczy tych osób duchownych obrządku wschodniego, które się udają w wyżej wymienione kraje nie w celach duszpasterskich, lecz innych — gospodarczych, moralnych lub dla krótkiego pobytu.

Trzeci wreszcie dekret, z dn. 7

stycznia 1930 roku, dotyczy tych osób duchownych, które się udają poza kraje wschodnie w celu zbierania jałmużny lub stypendjów mszalnych.

Wszystkie te dekrety wprowadzają nietylko znaczne obostrzenia, lecz także zapowiadają opiekę i kontrolę nad temi osobami dla ich własnego i wiernych dobra. Zwłaszcza aktualnym jest trzeci dekret, który stanowi, że „do kwestowania w diecezjach łacińskich, lub zbierania stypendjów mszalnych każda osoba duchowna obrządku wschodniego, bez względu na stopień i godność, winna mieć zezwolenie św. Kongr. Kościoła Wschodniego". Św. Kongr. zasadniczo nie będzie tych zezwoleń udzielała, z wyjątkiem wypadków nadzwyczajnych, i to tylko do miejsc ściśle określonych z jednoczesnem zawiadomieniem Ordynarjusza tego miejsca. Żaden Ordynarjusz łaciński, a tem bardziej proboszcz, lub rektor kościoła, nie ma prawa pozwalać na kwestę lub zbieranie intencyj bez zezwolenia św. Kongr. Kościoła Wschodniego. Żaden Biskup ani też rektor kościoła niema prawa udzielać stypendjów mszalnych osobom duchownym obrz. wschodniego, nie mającym zezwolenia św. Kongr.; o ileby zaś udzielił, to sam jest odpowiedzialny za intencje mszalne.

O powyższych zarządzeniach Ordynarjusze winni są zawiadomić swemu klerowi, a nawet wiernym; w wypadkach zaś jakichkolwiekbądź w tej materji nadużyć natychmiast należy donosić wymienionej św. Kongr., a gdyby tego było potrzeba, zawiadamiać nawet władzom cywilnym.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 22, st. 99—110).

Ostrzeżenie.

Św. Kongr. Kościoła Wschodniego ostrzega, że kapłan obrządku grecko-melchickiego, Minas Nammar, z zakonu S. Bazylego Wielk. Soarit., stracił prawo na pobyt w Ameryce i winien był powrócić do swego klasztoru na Libanie; a ponieważ tego nie uczynił i dotychczas podróżuje po rozmaitych krajach, św. Kongr. Kościoła Wschod. ukarała go suspensą a divinis.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 22, str. 110).

Odpowiedź Św. Kongregacji Obrzędowej w sprawie zajmowania miejsc w prezbiterjach kościelnych przez osoby świeckie.

Święta Kongregacja Obrzędowa.
N. V. 214/930.

Wskutek niestosowania się w archidiecezji wileńskiej, rzekomo na podstawie dawnego zwyczaju, do wyraźnych przepisów liturgicznych co do zajmowania miejsc w kościele w czasie nabożeństw przez osoby świeckie i powstające stąd niezadowolenia, JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński zwrócił się do jedynej w tej materji miarodajnej instytucji, mianowicie do św. Kongregacji Obrzędowej, z następującemi trzema pytaniami:

I. Czy można tolerować, pomimo wielu zakazujących dekretów św. Kongregacji Obrzędowej, przez wzgląd na od niepamiętnych czasów istniejący zwyczaj, aby osoby świeckie podczas uroczystej Mszy św. wchodziły do prezbiterjum i tam stały lub siedziały?

II. Czy można dopuścić, aby podczas nabożeństw przebywali w prezbiterjum ministrowie Rzeczypospolitej, wojewoda, starosta powiatowy lub wyższe w danej miejscowości szarże wojskowe?

III. Czy można dopuścić, aby podczas nabożeństwa Najwyższy Przedstawiciel władzy cywilnej Państwa zajmował siedzenie, do tego specjalnie przygotowane na wznie-

sieniu, z klęcznikiem, pokrytym oponą, w asystencji dwuch oficerów?

Św. Kongregacja, po wysłuchaniu zdania specjalnej Komisji i rozważeniu wszelkich okoliczności, uważa za konieczne na postawione pytania odpowiedzieć na I. i II. *przecząco*, według Ceremonjału Biskupiego, ks. 1 rozdz. XIII, n. 13; kan. 1293 Kod. Pr. Kan. i dekretów. — Na III. Przez wzgląd na zwyczaj *można dopuścić*. — I tak odpowiedziała i wyjaśniła dnia 12 kwietnia 1930 r.[1])

C. Kard. Laurenti,
Św. Kongr. Prefekt.

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

W sprawie międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Kartaginie.

ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI
Wilno, dnia 23. IV 1930 r. Nr. 2454.

Do PP. WW. XX. Proboszczów i Rektorów Kościołów Archidiecezji Wileńskiej.

Wobec tego, że w dniach 7—10 maja r. b. ma się odbyć trzydziesty międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Kartaginie, łącząc się myślą i sercem z uczestnikami Kongresu w miłości, czci i uwielbieniu ku Zbawcy naszemu, ukrytemu w Przenajświętszym Sakramencie, zarządzamy:

1. Aby w niedzielę III po Wielkiejnocy (11 maja) w kościołach Archidiecezji odprawione zostało uroczyste nabożeństwo z wystawieniem Przenajświętszego Sakramentu oraz wygłoszone kazanie o znaczeniu Kongresów Eucharystycznych. Na zakończenie nabożeństwa, po Nieszporach, odprawionych również z wystawieniem Przenajśw. Sakramentu, należy odbyć procesję, przy końcu której ma być odspiewany hymn „Te Deum".

2. Aby w poprzedzającą niedzielę PP. WW. XX. Proboszczowie i Rektorzy kościołów uprzedzili Wiernych o nabożeństwie, które ma być odprawione 11 maja, i zachęcili ich do jak najliczniejszego w niem udziału i do przyjęcia w tym dniu Komunji świętej wynagradzającej.

† *R. Jałbrzykowski*
Arcybiskup-Metropolita

[1]) Powyższa odpowiedź św. Kongr. Obrz., której dekrety, odpowiedzi i wyjaśnienia stanowią autentyczny tekst katolickiego prawa liturgicznngo, obowiązującego duchowieństwo i wiernych, bez względu na urząd lub stanowisko, ostatecznie rozstrzyga kwestję, która zresztą jasno była określona przez odwieczne prawo Kościoła i porządek przy spełnianiu Służby Bożej. Obecnie z tem większą ścisłością należy do tego prawa się stosować, a żadna osoba duchowna nie może jego inaczej, niż ono głosi, pojmować lub wyjaśniać w praktyce.

Przyp. Red.

O adnotacjach w książeczkach wojskowych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dnia 30. IV 1930 r. Nr. 2474.

Wydział Administracyjny Urzędu Wojewódzkiego Wileńskiego pismem do Kurji Metropolitalnej z dn. 29. VI 1930 r. L. II-6 1 5/30 zakomunikował tejże Kurji, iż podczas zeszłorocznych zebrań kontrolnych rezerwistów zostało stwierdzone, że niektóre urzędy stanu cywilnego robią adnotacje w książeczkach wojskowych o zawarciu przez rezerwistów małżeństwa, o śmierci żony lub urodzeniu dziecka i t. p. adnotacje i wpisy, nie pozostające w żadnej łączności z celem, dla którego wydana została książeczka wojskowa.

Niniejszem Kurja podaje do wiadomości Wielebnym Księżom Proboszczom, że tego rodzaju adnotacje w książeczkach wojskowych dokonywane być nie mogą. Po-

trzebnych adnotacyj o zmianie stanu cywilnego dokonują wyłącznie Komendanci P. K. U. na podstawie wyciągów metrykalnych.

Ks. J. Poniatowski
Notarjusz Kurji.

O wykazach osób zmarłych i urodzonych w 1906-1908 roku.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 1. V. 1930 r. Nr. 2488.

Kurja Metropolitalna niniejszem podaje do wiadomości WW. Księży Proboszczów pismo okólne Wileńskiego Starostwa Grodzkiego z dnia 29 kwietnia 1930 r. następującej treści: „Na zasadzie art. 31 Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dn. 23.V. 1924 roku (Dz. Urz. 46 poz 458 ex 1928 r.), uprzejmie proszę spowodować, by wszystkie urzędy stanu cywilnego i organa, prowadzące metryki, nadesłały do Starostwa wykazy osób zmarłych i urodzonych w 1908, 1907, 1906 r. z uwzględnieniem następujących danych: 1) imię i nazwisko. 2) imiona rodziców, 3) rok urodzenia, 4) data zgonu. Sporządzone wykazy upraszam nadesłać do dnia 1 lipca 1930 roku. — w/z. Starosta Grodzki W. Podziunas".

X. J. Poniatowski.
Notarjusz Kurji.

W sprawie Dnia Misyjnego.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wydział Związków i Stowarz. Religijnych.
Wilno, dn. 5 maja 1930 r. Nr. 2665.

Ankieta, przeprowadzona przez Wydział Związków i Stowarzyszeń Religijnych przy Kurji Metroplitalnej przy współudziale Rady Archidiecezjalnej Związku Misyjnego Kleru, wykazała, że nie we wszystkich parafjach archidiecezji naszej zainteresowanie sprawą ewangelizacji świata stoi na właściwym poziomie: są parafje, gdzie niema żadnej akcji w tym kierunku. A przecież każdy katolik, choć trochę uświadomiony, powinien zdawać sobie dokładnie sprawę, że nakaz Zbawiciela: *„Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, chrzcąc je w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego, nauczając je, by przestrzegały wszystkiego, cokolwiek wam przekazałem"*, stosuje się i do niego i poczuwać się do obowiązku brania udziału, wedle możności, w szerzeniu Wiary świętej.

Apostolstwo czynne i bezpośrednie spoczywa w ręku Kościoła nauczającego; obowiązek współpracy jednak i popierania tego Apostolstwa w całej jego rozciągłości spada w równej mierze na wszystkich katolików. Ojciec św. Pius XI, którego pontyfikat zaznaczył się wyjątkowo szczęśliwym postępem w dziele misyjnem, nieustannie nawołuje świat katolicki do coraz to bardziej intensywnego popierania tego dzieła. Do katolików świeckich specjalnie skierował w swej mowie przy Mszy św. w uroczystość Zesłania Ducha Świętego w 1922 r. w Bazylice św. Piotra te słowa: „Za wiarę świętą, którą otrzymaliśmy od Boga, współpracujmy w dawaniu wiary innym duszom. Za skarby łaski, któremi nas Bóg obsypał, ze wszystkich sił bierzmy udział w niesieniu tych skarbów do najdalszych możliwie zakątków świata, do możliwie największej liczby stworzeń Najlepszego Boga".

Statystyka udziału wszystkich narodów, krajów i diecezyj w dziele misyjnem wykazuje, że nasza archidiecezja stoi niemal na ostatniem miejscu. Dlatego powinniśmy dołożyć wszelkich starań, by ją postawić w należnym jej rzędzie. W ręku Duchowieństwa archidiecezji spoczywa inicjatywa pod tym wzglę-

dem i jej wykonanie. Ono tylko może uświadomić odpowiednio Wiernych.

W celu zainteresowania szerszych kół katolików naszej archidiecezji sprawą ewangelizacji świata we wszystkich krajach i pobudzenia ich do współpracy z misjami katolickiemi, niniejszem poleca się PP. WW. Księżom Proboszczom, aby przy współudziale całego Duchowieństwa i osób świeckich dobrej woli, urządzili, każdy w swej parafji, *Dzień Misyjny* w dn. *9 czerwca 1930 r.*, czyli w poniedziałek święta Zesłania Ducha Świętego. Na dzień Misyjny ma się złożyć uroczysta Msza św. (suma) z kazaniem okolicznościowem i zbiórka we wszystkich kościołach parafjalnych, filjalnych i in. na cele misyjne. We wszystkich powiatowych i innych większych miastach jak również parafjach większych, o ile się znajdą po temu warunki odpowiednie, należy urządzić tegoż dnia po nabożeństwie akademję misyjną lub zebranie z odczytem lub pogadanką o misjach[1]) i produkcjami wokalno-muzycznemi. Uzbierane ofiary z zaznaczeniem celu i załączeniem sprawozdania z akademji lub zebrania, należy niezwłocznie przesłać do Kurji Metropolitalnej.

W Wilnie, poza nabożeństwami i kazaniami we wszystkich kościołach o zwykłej porze i zbiórką, w Bazylice Metropolitalnej odbędzie się uroczysta Msza św. o g. 10 m. 15, a o g. 1 — Akademja Misyjna.

O Dniu Misyjnym należy zapowiedzieć Wiernym z ambon i za pomocą ogłoszeń zawczasu przez parę niedziel z góry.

PPWW. Księża Proboszczowie w akcji na rzecz misyj zechcą mieć na względzie przedewszystkiem następujące Dzieła Misyjne: Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, Pobożne Stowarzyszenie dla Misyj Wewnętrznych w archid. wileńskiej, Dzieło Dziecięctwa Jezus, św. Piotra Klawera i św. Piotra Apostoła.

Jednocześnie podaje się do wiadomości, że w dniu 10 czerwca r.b. odbędzie się w Wilnie *Kongres Pobożnego Stowarzyszenia dla Misyj Wewnętrznych w archidiecezji wileńskiej*, na który ze wszystkich paarafij należy wysłać przynajmniej kilku przedstawicieli Kół parafjalnych.

† **Kazimierz Michalkiewicz.**
Biskup-Sufragan Dyrektor Związku Misyjnego Kleru.

Ks. St. Tracewski.
wz. Radcy Kurji do spraw Związków i Stow. Relig.

[1]) Materjał można znaleźć w *Misjach katolickich.*

Przesunięcia personalne.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Franciszek Piotrowicz, prob. par. bohdanowskiej, na prob. do Wojstomia dn. 1.V.1930 r. Nr. 2505.

Ks. Adolf Moczulski, prob. par. wojstomskiej, na prob. do Bohdanowa dn. 1.V.1930 r. Nr. 2504.

Ks. St. Tracewski
w/z Kanclerza.

ROZPORZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Zaliczenie poprzedniej służby księży prefektów.

MINIST. WYZNAŃ RELIG. I OŚW. PUBL.
Warszawa, d. 20 marca 1930 r.—Nr. II-29506/29.

Do Sekretarjatu Episkopatu Polskiego w Warszawie, ul. Mokotowska 14/III. Na pismo z dnia 18-XI-1929 r. Nr. 2934/29

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że jest skłonne interpretować art. 107 ustawy z dn. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 116 poz. 924), mówiący o złożeniu deklaracji o oddaniu się nauczycieli do dyspozycji Ministra

W. R. i O. P. w terminie po 1 stycznia 1921 r. liberalnie w odniesieniu do księży prefektów z powodu ważnych okoliczności, które uniemożliwiły im złożenie tej deklaracji w terminie właściwym.

Wobec powyższego Ministerstwo W. R. i O. P. oznajmia, iż indywidualnie wnoszone prośby księży prefektów, nauczycieli religji o zaliczenie czasu poprzedniej ich służby nauczycielskiej zaborczej i pracy w polskiej szkole prywatnej na podstawie powołanego artykułu 107 do wymiaru uposażenia będą życzliwie rozpatrywane i w miarę faktycznych okoliczności pomyślnie załatwiane.

Dyrektor Departamentu
(—) Władysław Żłobicki.

Podatek od bezżennych.

MINIST. SKARBU.
Nr. D. V. 2113(2)/29.
Warszawa, dn. 7 kwietnia 1930

Do Sekretarjatu Episkopatu Polskiego w miejscu. Mokotowska 14 m. 7.

Na pismo z dnia 14 marca i 4 kwietnia 1929 roku. № 246 i 312 Ministerstwo Skarbu przesyła w załączeniu odpis opinji Prokuratorji Generalnej z dnia 11/4 1929 r. L. 15842 w sprawie interpretacji art. 26 ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Z powodów podanych w tej opinji Ministerstwo Skarbu nie może przychylić się do żądania Sekretarjatu co do zwolnienia duchowieństwa wyznania rzymsko-katolickiego od obowiązku opłacania nadwyżki podatku, przypadającej w myśl art. 26 powołanej ustawy.

Kierownik Ministerstwa Skarbu
(—) Ignacy Matuszewski.

PROKURATORJA GENERALNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. Warszawa, ul. Kopernika 36-40. Dn. 11 kwietnia 1929 r.
L. dz. 15842/6212/29. II. F. 20/6672

Do Ministerstwa Skarbu w Warszawie.

W odpowiedzi na pismo z dn. 33 marc r.b. L. D. V. 1601/2/29 Prokuratorja Generalna na zasadzie jednomyślnej konkluzji sesji prezydjalnej z dnia 10 kwietnia komunikuje:

W myśl art. XV konkordatu „duchowni i ich majątek" .... „podlegać będą opodatkowaniu narówni z osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej". Innemi słowy konkordat stanowi, iż duchowni oraz ich majątek nie mogą podlegać żadnemu opodatkowaniu specjalnemu, od którego byliby wolni inni obywatele, że natomiast, o co chodzi w danej kwestji, duchownym z tytułu ich przynależności do stanu duchownego nie służą z mocy konkordatu żadne przywileje. Wynika stąd, iż ulgi podatkowe jakiegokolwiek rodzaju mogłyby być przyznane duchownym tylko wówczas, gdyby przepisy prawne podatkowe, obowiązujące w Rzeczypospolitej, ulgi takie przewidywały.

Przepis art. 26 ustawy o państwowym podatku dochodowym (jak zresztą i przepisy art. 27-29 o zniżkach oraz ustawa w całej osnowie) nie zawiera żadnych wyjątków co do osób duchownych od zwyżki podatkowej tym przepisem unormowanej.

Wyższe opodatkowanie osób nieżonatych lub niezamężnych może wynikać z dwóch założeń, albo z postulatów polityki populacyjnej, która każe osoby nieżonate i niezamężne obciążać większym ciężarem podatkowym, aby je tą drogą skłaniać do wstąpienia w związek małżeński, albo też z postulatów ściśle fiskalno-podatkowych, które każą obciążać w wyższym stopniu osoby o większej zdolności płatniczej, pochodzącej z braku rodziny i ciężarów rodzinnych.

Gdyby obowiązująca ustawa o państwowym podatku dochodowym kazała wymierzać osobom bezżennym zwyżki podatkowe na zasadzie pierwszego założenia, to zn. gdyby traktowała te zwyżki jako sposób zachęty do zawierania związków małżeńskich, to istniałaby podstawa do dyskusji o zwolnienie, ale tylko de lege ferenda, od zwyżki tych osób, które z mocy swego powołania, złożonych ślubów, małżeństw zawierać nie mogą, a więc i duchownych rz.-kat., jako obowiązanych do zachowania celibatu.

Z całej jednak konstrukcji art. 26, a to z faktu, iż stopa podatkowa ulega pod-

wyższeniu dopiero przy stosunkowo znacznym dochodzie minimalnym, że osoby nieżonate i niezamężne obciążone są zwyżką tylko w wypadku, gdy nie mają na utrzymaniu żadnego członka rodziny, tudzież z braku jakiejkolwiek wzmianki, z której możnaby wnioskować o tendencji populacyjnej ustawy, wynika niewątpliwie, iż dla ustawodawcy polskiego miarodajnym był tylko wzgląd na wyższą zdolność płatniczą osób bezżennych. Wyłącznie fiskalnie-podatkową tendencję art. 26 stwierdzają zresztą wyraźnie przepisy zawarte w ust. 1 i 2 § 46 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 43 poz. 298).

Na podstawie wywodów powyższych dojść należy do konkluzji, iż reklamacje duchowieństwa pozbawione są prawnego uzasadnienia.

Za Prezesa Prokuratorji Generalnej
(—) Marynowski, Kier. Wydziału.
W/z Referenta Sprawy
(—) Kowalski.

Podatek lokalowy i dodatek komunalny.

MINISTERSTWO SPRAW WEWĘTRZN.
No. SF. 194/1. Warszawa, dn. 15-IV. 1930 r.

Do J. E. Sekretarza Episkopatu Polski w Warszawie, ul. Mokotowska Nr. 14 m. 7.

W związku z pismem z dnia 14 stycznia 1930 r. Nr. 24/30 w sprawie opodatkowania duchowieństwa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że według § 2 p. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 29 grudnia 1926 r., wydanego w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych w celu wykonania ustawy z dn. 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali (D. U. R. P. Nr. 12 poz. 95 z r. 1927), pomieszczenia mieszkalne, zajmowane przez duchowieństwo, podlegają podatkowi od lokali, z wyjątkiem lokali urzędowych biskupów i duchowieństwa, pomieszczeń seminarjów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, oraz domów mieszkalnych zakonnikow i zakonnic, składających ślub ubóstwa. Klasztory zas zakonników i zakonnic, nie składających ślubów ubóstwa, są wolne od podatku od lokali tylko w wypadkach, gdy są zakładami dobroczynnemi, naukowemi i oświatowemi.

O ile chodzi o opodatkowanie gruntów, to duchowni, którzy nie opłacają państwowego podatku gruntowego, są również zwolnieni od opłacania dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego, gminnego podatku wyrównawczego (art. 1 ustawy z dn. 1 marca 1927 r. D. U. R. P. Nr. 27 poz. 208) i świadczeń drogowych w naturze (art. 30 i 31 ustawy z dn. 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych D. U. R. P. z r. 1921 Nr. 6 poz. 32), ponieważ wymiar wymienionych danin komunalnych opiera się na wymiarze państwowego podatku gruntowego. Natomiast co do specjalnych opłat i dopłat drogowych (art. 19 i 23 powołanej ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych), to duchowieństwo nie jest od nich zwolnione nawet w tych wypadkach, gdy nie opłaca państwowego podatku gruntowego, ponieważ wspomniane opłaty i dopłaty drogowe nie są dodatkami do podatku państwowego, lecz stanowią współudział zainteresowanych w kosztach utrzymania i budowy dróg.

(—) Korsak.
Dyrektor Departamentu.

Ulgi kolejowe, przysługujące słuchaczom wzgl. uczniom zakładów teologicznych.

MINIST. WYZNAŃ RELIG. I OŚW. PUBL.
Warszawa, dn. 19 lutego 1930 r.
Nr. VI. N. K. — 7039/29.

Ministerstwo zawiadamia, że w dodatku do Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych, wydawnictwa Ministerstwa Komunikacji Nr. 13 poz. 51 z d. 10 grudnia 1929 r., ukazał się okólnik Ministerstwa Komunacji. Nr. III Ok. 16734/29 z dnia 29 listopada 1929 r. z wykazem zakładów naukowych, których wychowańcom przysługują ulgi taryfowe, w których zamieszczone są między innemi katolickie seminarja duchowne.

Za Dyrektora Departamentu
Bogdański, Naczelnik wydziału

Służba kościelna a Kasy Chorych.

Miarodajne wyjaśnienie Urzędu Ubezpiecz.

Wobec aktualnej sprawy ubezpieczenia służby kościelnej w Kasach Chorych poniżej podajemy pismo Okręgowego Urzędu w Warszawie (patrz *Wiadomości Diecezjalne*, Kurji Biskupiej, Częstochowa, Nr. 2 z 28-III. 1928 r.).

„Warszawa, 17 marca 1927 roku Okręgowy Urząd Ubezpieczeń w Warszawie, Nr. 1655/27.

„W odpowiedzi na pismo Ks. Proboszcza z dn. 13.II i 1-III 1927 r. Okręgowy Urząd Ubezpieczeń w Warszawie komunikuje, iż wobec wyjaśnienia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 17.I 1926 roku Nr. 1330/U. 3, że pracownicy rolni i leśni oraz osoby, należące do służby domowej w gospodarstwach wiejskich, nie należą na terytorjum b. zaboru rosyjskiego do Kas Chorych oraz, że za gospodarstwo wiejskie uważać należy każde gospodarstwo, którego siedziba znajduje się ua terytorjum gminy wiejskiej, a więc nietylko gospodarstwa, połączone z posiadaniem roli, ale także z jej dzierżawą, lub użytkowaniem, oraz domowe gospodarstwa na wsi (resk. Min. Pr. i Op. Społ. z dnia 1.V. 1922 r. L. 905/VII), — służba domowa, zatrudniona przez Ks. Proboszcza, nie podlega ubezpieczeniu w powiatowej Kasie Chorych.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

W sprawie Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu.

Odezwa Archid. Dyrektora Apostolstwa Modlitwy.

27, 28 i 29-go czerwca r. b. w Poznaniu odbędzie się Kongres Eucharystyczny. 26-go czerwca, we czwartek, wieczorem otwarcie.

I cześć Przenajświętszego Sakramentu, i miłość Serca Jezusowego z pewnością zgromadzą zastępy katolików na te dnie w Poznaniu. Trzeba, by Apostolstwo Modlitwy z archidiecezji wileńskiej nie mniej okazale stanęło do udziału w głoszeniu triumfu Najśw. Serca Jezusowego, ukrytego w Przenajświętszym Sakramencie. Obfite stąd popłyną łaski na jednostki, na rodziny, na Ojczyznę naszą.

Zechcą WW. Księża Dyrektorowie miejscowi, wraz z Księżmi Proboszczami i Księżmi Prefektami, gorliwie omawiać na zebraniach tę sprawę, zachęcać do liczniejszego grupowania się, wszelkiemi sposobami starać się ułatwiać, by każda organizacja Apostolstwa Modlitwy z naszej archidiecezji wysłała na te dnie do Poznania swoją, w miarę możności, jak najliczniejszą delegację.

Wszelkich informacyj w sprawie urządzenia się w Poznaniu i w sprawie przejazdu koleją udzielają OO. Jezuici *w Wilnie, ul. Wielka 58.*

Ks. Karol Lubianiec.

Dyrektor Archidiecezjalny Apostolstwa Modlitwy.

Informacje Delegata Arcybiskupiego.

Podaje się do wiadomości, iż pojedyńcze osoby z inteligencji mogą otrzymać zaproszenia na Kongres Eucharystyczny wprost od Komitetu Wykonawczego (Poznań, Al. Marcinkowskiego 22) albo u Delegata Arcybiskupiego (Wilno, Seminarjum Metropolitalne).

Koszta pobytu w Poznaniu: mieszkanie na kwaterach masowych, wraz ze skromnem utrzymaniem, kosztować będzie dziennie 4—5 zł. Mieszkanie oddzielne, oraz utrzymanie — wyniesie drożej.

W sprawie zniżek kolejowych podaje się co następuje: Do Poznania płaci się cały bilet; na drogę powrotną otrzyma każdy uczestnik Kongresu 50% zniżki za okazaniem karty uczestnictwa, którą każdy otrzyma w Poznaniu na mocy legitymacji Kongresu. W sprawie tej Komitet pertraktuje jeszcze z Ministerstwem o dalej idące ulgi.

Wobec tego, że się zaczęły zgłaszać do Komitetu Wykonawczego z uczestnictwem w Kongresie poszczególne parafje, w celu uniknięcia zamieszania na samym Kongresie, podaje się do wiadomości PP. WW. Księży Proboszczów i organizatorów kompanij kongresowych, aby zgłoszenia swe nadsyłali do Delegata Arcybiskupiego w Wilnie, który bezpośrednio porozumiewa się z Komitetem Wykonawczym w Poznaniu w sprawie całej grupy archidiecezjalnej. Takie unormowanie sprawy zaleca się w interesie Kongresu i jego uczestników.

Wielce pożądanem jest uczestnictwo w Kongresie Inteligencji wiejskiej oraz Nauczycielstwa wszelkich typów. Urozmaicony program Kongresu oraz aktualność spraw, poruszanych w referatach, niezawodnie w wysokim stopniu powinien zainteresować jak Nauczycielstwo tak i Inteligencję.

Ks. Kan. Ant. Cichoński
Deleg. Arcyb. do spraw
Kongr. Euchar.

Odezwa Dyrektora Krajowego Apostolstwa Modlitwy.

Dzień 26-go czerwca (czwartek) będzie dniem otwarcia Kongresu. W tym dniu odprawi się uroczyste nabożeństwo na intencję Kongresu i dwa zebrania ogólne (plenarne).

Dla członków Apostolstwa najważniejszemi będą dwa dni następne: piątek i sobota. W tych dniach bowiem odbywać się będą główne nabożeństwa Sekcji Apostolstwa, zebrania i referaty. W uroczystość Serca Jezusowego (27 czerwca) będzie Wspólna Komunja Wynagradzająca o godz. 8-mej.

Pielgrzymki organizować będzie kilka Komitetów w kilku różnych miastach. Adresy Komitetów, organizujących pielgrzymki, są następujące:

Warszawa: OO. Jezuici, ul. Świętojańska 12, *Wilno*: OO. Jezuici, ul. Wielka 58, *Łódź*: OO. Jezuici, ul. Kościelna 10, *Lublin*: OO. Jezuici, ul. Królewska 9, *Kalisz*: OO. Jezuici, ul. Stawiszyńska 2, *Lwów:* OO. Jezuici, plac Trybunalski 2, na Śląsk: OO. Jezuici, *Dziedzicze*, Dom Rekolekcyjny, *Kraków*: Dyrektor Apostolstwa, ul. Kopernika 26.

Pielgrzymka z Wilna pojedzie przez Warszawę, z Warszawy przez Kutno, z Lublina przez Warszawę, z Łodzi przez Kalisz, ze Lwowa przez Kraków, zabierając po drodze na odpowiednich stacjach zgłoszonych uczestników.

Każdy przeto z Członków Apostolstwa, pragnących wziąć udział w Kongresie, niechaj się zgłosi najpóźniej do 20 maja do jednego z wyżej podanych Komitetów, który jest mu bliższy i dogodniejszy. Członkowie Apostolstwa z Wielkopolski i z Pomorza przyłączać się mogą do pielgrzymek, które organizować będą księża Proboszczowie w swoich parafjach.

Koszta pielgrzymek wyznaczy Kierownik w każdem mieście. Obejmować one będą bilet kolejowy (z powrotem spodziewa się Gł. Komitet Kongresu uzyskać znaczną zniżkę) i wspólne umieszczenie na kilka dni w Poznaniu. O wyżywienie zaś w czasie drogi i na miejscu w Poznaniu postara się każdy z osobna. Będzie ono kosztować w Poznaniu około 3 zł. dziennie. Celem zmiejsze-

nia wydatków radzi się brać ze sobą wiktuały, a na noc koc na okrycie.

O kwatery nocne postara się Dyrektor Apostolstwa, którego raczą Kierownicy Pielgrzymek co do liczby zgłoszonych do 20 maja bezwłocznie zawiadomić.

Dyrektor Krajowy Ap. Modl.

Zjazd unijny w Pińsku.

W dniu 23 i 24 kwietnia odbył się zjazd, a raczej konferencja kapłańska w Pińsku w sprawie unji kościelnej. Jego Ekscelencja Ksiądz Biskup Piński, jak to widać było z Jego mowy inauguracyjnej, zamierzał zwołać konferencję w wielkim stylu, z czego jednak zrezygnował, nadając zgromadzeniu ramki skromniejsze i czyniąc je jakby pierwszym etapem do zjazdów następnych, już zakrojonych na większą skalę.

Grono uczestników liczyło na ten raz osób około trzydziestu. Przybyli księża Jezuici ob. wschodniego, O. Czarnecki Redemptorysta ze Lwowa, dwaj Bazyljanie i wreszcie księża swieccy obu obrządków z różnych ośrodków Polski.

Obrady rozpoczęto uroczystem nabożeństwem, celebrowanem przez JE. Księdza Biskupa Łozińskiego, poczem nastąpiły referaty a po nich dyskusje.

O. J. Urban T. J. mówił na temat: Pojęcie „Cerkiew Soborna“ u katolików i prawosławnych. Prelegent wykazał całą niesłuszność tłumaczenia przez prawosławnych, „Soboru“, jako zbiorowości, gdy tymczasem „soborna“ oznacza to samo, co katolicka. Bazyljanin O. Skruten, ze Lwowa wygłosił swój referat w języku ukraińskim, zbijając zarzuty, podniesione przeciw unji przez ks. Korolewskiego. Ks. Dr. K. Kułak mówił na temat: Podwójny kierunek ruchu unijnego w wieku XVI i XVII. Ks. Dr. Cichowski, profesor ze Lwowa, zobrazował przyczyny niepowodzeń pracy unijnej w ww. XIII, XIV i XV. Nadzwyczaj rzeczowo i objektywnie zaanalizował ks. Urban czynniki i przeszkody pracy unijnej u nas w dobie dzisiejszej. O. A. Dąbrowski T. J. mówił na temat: Co przemawia dzisiaj za przyjęciem rosyjskiej formy obrzędu dla nawracających się prawosławnych i jakie zmiany byłyby w niej pożądane. I w końcu korreferował na tenże temat ks. Z. Kałynnik z punktu widzenia praw galicyjskiej formy ob. grecko-słowiańskiego. Nabożeństwo dziękczynne zostało odprawione w obrządku wschodnio-galicyjskim.

Prace zjazdowe, trwające dwa dni, miały przeważniej charakter teoretyczny jak również i uchwały narazie nie dały nic konkretnego. W każdym razie Konferencja Unijna miała tę dobrą stronę, że pozwoliła ludziom wzajemnie do siebie się zbliżyć, skontrolować swe siły i zastanowić się nad metodami dalszej pracy. Atmosfera serdeczna, gościnność niezwykła sprawiły to, że uczestnicy, opuszczając daleki i skromny Pińsk, wywieźli stamtąd miłe wspomnienie.

X. J. K.

Dział porad.

Msza recytowana.

Pyt. — Od pewnego czasu wchodzą u nas w powszechne niemal użycie tak zwane Msze recytowane, w czasie których obecni głośno recytują niemal całą Mszę św. Co o tem sądzić z punktu prawa liturgicznego?

X. S. Z.

Odp. — Co sądzić o Mszach recytowanych, trudno odpowiedzieć stanowczo. Wiemy, jakie są przepisy rubryczne co do Mszy św. i tylko na podstawie tych przepisów można sobie uformować zdanie. Wiemy jedno, że dotychczasowe prawo tego nie przywiduje. Jak zresztą pogodzić przepis

rubrycystów de voce clara et submissa, gdy obecni głośno odmawiają tę część, którą kapłan winien mówić voce clara. Na to, oczywiście, można odpowiedzieć pytaniem: „A jakżeż jest to przy Mszy św. śpiewanej?“ Słusznie, lecz Msza śpiewana ma swoje przepisy prawne. Gdyby więc i w tym wypadku takie przepisy istniały, wszystko byłoby w porządku. Tymczasem jeszcze w roku 1922, dnia 4 sierpnia Św. Kongr. Obrz. miała sobie złożone zapytania następującej treści:

„I. Czy wolno zegromadzeniu wiernych przy ofierze Mszy św., razem i wspólnie (simul et conjunctim) odpowiadać celebrującemu kapłanowi, zamiast ministranta?

„II. Czy można uznać (an probandus sit usus) praktykę, według której obecni na Mszy św. wierni głosno odczytują Sekretę, Kanon, jak również słowa konsekracyjne, które, z małemi wyjątkami w Kanonie, według Rubryk, mają być odmawiane i przez kapłana *po cichu?*“

Na powyższe pytania Św. Kongr. Obrz., po zasięgnięciu zdania specjalnej Komisji i rozważeniu należytem sprawy, dała następujące odpowiedzi:

Na 1-sze pytanie: „Do PW—nego Ordynarjusza iuxta mentem“, i dalej wyjaśnia jaka jest *mens*: „To, co jest samo przez się dozwolonem, nie zawsze jest odpowiedniem wskutek niewłaściwości, które łatwo powstają, jak i w tym wypadku, zwłaszcza z powodu zamieszania, które można spowodować jak kapłanom odprawiającym, tak również i obecnym wiernym, ze szkodą dla świętej czynności i przepisów rubrycznych. Dlatego wypada zachować praktykę ogólną, jak w podobnych wypadkach niejednokrotnie odpowiedziano“.

Na 2-ie pytanie św. Kongr. Obrzęd. odpowiedziała *przecząco*, gdyż nie można pozwolić obecnym wiernym na to, czego Rubryki zabraniają celebrującym kapłanom, którzy słowa Kanonu odmawiają *po cichu*, by wzbudzić większe poszanowanie dla Tajemnic świętych, i aby zwiększyć względem tych Tajemnic wśród wiernych cześć, skromność i pobożność; dlatego to praktykę podaną należy odrzucić, jako nadużycie i jeżeli gdzie została wprowadzona, natychmiast należy ją usunąć“.

A więc to, co jest sprzecznem z powyższem autorytatywnem wyjaśnieniem św. Kongr. Obrzędów, nie może uzyskać sankcji, ani też można tego wprowadzać do użycia kościelnego.

Pytanie PW. Księdza nie jest jasne: nie podaje, mianowicie, sposobu,jak się Msza recytowana odbywa, dlatego nie można dać bardziej stanowczej odpowiedzi. Zdaje mi się jednak, że jeżeli *non expedit* odpowiadać tłumnie, zamiast ministranta, aby nie wprowadzać zamieszania, tem mniej wypada recytować całe długie części Mszy św., które wszak i kapłan odmawia jednocześnie, i na Mszy św. są obecni nietylko *coetus fidelium*, który w tym wypadku może być brany jako zorganizowana całość, lecz także inni, którym tego rodzaju recytacja sprawiać może roztargnienie.

Odpowiedź Św. Kongr. Obrz. nie zabrania tej praktyki wprost, a nawet zaznacza: „Quae per se licent,“ więc prawa zabraniającego na owe odpowiedzi tłumne niema; nie było też żadnych w tej materji późniejszych wyjaśnień; to jednak wyraźnie czytamy w tej odpowiedzi: „Quae per se licent, non semper expediunt“, a ponieważ św. Kongr. porusza specjalnie sprawę odpowiedzi zamiast ministranta, nie możemy wnosić o tem, coby powiedziała w sprawie Mszy recytowanych quod est (jednak) maius.

Podobno współcześni zwolennicy ruchu liturgicznego te Msze recytowane wprowadzają niemal powszechnie; nie chciałbym więc odpowiedzią tą wprowadzać jakichś w tem trudności; chodzi mi tylko o to, żeby nawet sympatyczne skądinąd innowacje nie były sprzeczne z ogólną normą liturgiczną.

X. A. N.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dn. 7 maja 1930 r.

Kwestja kultu eucharystycznego, poruszona w II punkcie przemówienia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity z dn. 21 listopada 1929 r., wymaga odnawiania sobie

w pamięci już nietylko tych moralnych nakazów, które nas osobiście winny ciągnąć do stóp ołtarzy, przed tabernakulum, i gromadzić tam lud, naszej pieczy pasterskiej powierzony, lecz także tych przepisów prawnych i liturgicznych, które przewidują objawy zewnętrzne czci należnej Najśw. Sakramentowi oraz ochrony Jego od zniewag.

Po wielu innych przepisach, jak np. o należytem urządzeniu i ozdobie tabernakulum i ołtarza, na którym przechowują się postacie konsekrowane, pierwsze miejsce zajmują podane z przemówienia Arcypasterza trzy po sobie idące kategoryczne zarządzenia: „W myśl przepisów Kanonów... nakazuje się bezwzględnie, aby księża proboszczowie... 2-o palili stale we dnie i w nocy lampkę przed Sanctissimum, używając do niej wyłącznie oliwy, nie zastępując jej naftą z racji rzekomego ubóstwa oraz innych wymówek; 3-o przechowywali klucz od kościoła, a zwłaszcza od tabernakulum na probostwie u siebie względnie wikarego, nie powierzając go wyłącznej trosce kościelnego: 4-o codziennie odprawiali Mszę św. bez względu na to, czy mają stypendjum, czy też nie. W braku stypendjum Mszę św. ofiarować mają in thesaurum Ecclesiae. Zwalnia od tego obowiązku tylko choroba".

Pierwsze z tych zarządzeń nie wymaga żadnych domówień, ani też komentarzy, gdyż jest jasne. Drugie zawiera dwa zarządzenia: jedno o przechowywaniu kluczy od kościoła, drugie o przechowywaniu kluczyka od tabernakulum. Co do kluczy kościelnych — przedewszystkiem należy pamiętać o tem, żeby drzwi kościelne były opatrzone w należyte zamknięcie, wykluczające możność dostania się do kościoła złoczyńcom. Klucze zaś od zamków powinny być przechowywane tylko na plebanji w bezpiecznem miejscu, tak jednak żeby ich łatwo można było odnaleźć. Ani sień, ani kuchnia, ani też przedpokój, do którego mają łatwy dostęp osoby obce, nie są miejscem bezpiecznem. Co do klucza od tabernakulum, Kodeks Prawa Kan. taki daje ogólny przepis w kan. 1269 § 4: „Clavis tabernaculi, in quo sanctissimum Sacramentum asservatur, diligentissime custodiri debet, onerata graviter conscientia sacerdotis qui ecclesiae vel oratorii curam habet".

Najlepsze streszczenie przepisów prawa liturgicznego w tej mierze znajdujemy u J. F. van der Stappen'a *(Sacra Liturgia,* t. IV. Q. 154. V. Custodia): „Tabernaculum... debet esse fidis clavibus obseratum... seris firmis custoditum, et continuo clausum, ne ad illud temeraria manus possit extendi. — Claves sint duae, quae, iuxta Decreta S. Congregationis Concilii (25 Iunii 1689 et 14 Novembris 1693) non possunt relinqui in sacristia, neque super Altare, nec a laicis servari, sed a solo parocho privative quoad alios: ipsius parochi vel Ecclesiae rectoris honorificum sit officium et insignis praerogativa, ut claves has, et sanctuarium Christi pie semper custodiat, et, si fidelis fuerit custos Domini sui, glorificetur". Nic nie przeszkadza, żeby kluczyk od tabernakulum przechowywano w zakrystji, w pewnem i bezpiecznem miejscu i pod kluczem samego proboszcza. Dwa kluczyki powinny być na wypadek zepsucia się jednego.

O kluczyku do tabernakulum mówi De Amicis *(Caerem. Parochorum,* t. I, str. 25). „Decet ut clavis tabernaculi sit aurea vel argentea; si ecclesiae pauperes sint, potest ex ferro vel alio metallo confici, dummodo sit deaurata vel deargentata".

Na przechowanie SS. Sacramenti, jak i clavis tabernaculi należy zwrócić baczniejszą uwagę, gdyż pod tym względem niejedno jest do naprawienia niemal wszędzie.

X. A. N.

Wizytacja kanoniczna J.E.Ks. Arcybiskupa.—Wizytacja kanonicz. odbywa się normalnie według zapowiedzianego zgóry rozkładu. Duchowieństwo i ludność przyjmuje wszędzie Arcypasterza z entuzjazmem. Pomimo, że niedawno się odbywała wizytacja pasterska, do Sakramentu Bierzmowania przystępują liczne szeregi wiernych. W niektórych parafjach dochodziła liczba pobierzmowanych do tysiąca. J. E Ksiądz Arcybiskup-Metropolita w czasie tej wizytacji

zwraca wielką uwagę na rozwój organizacyj religijnych po parafjach.

Jubileusz. — Mamy nie całe dwa miesiące do końca czasu jubileuszowego: 30 czerwca r. b. kończy się Lato Miłościwe. Nie od rzeczy będzie częściej przypominać wiernym o pozyskaniu odpustu jubileuszowego, a nawet dołożyć starań, by dopomóc do łatwiejszego pozyskania tego odpustu.

Kurs duszpasterski. — W roku bieżącym nieodwołalnie odbędzie się w Wilnie regjonalny kurs duszpasterski, który potrwa około pięciu dni. Projektowane jest urządzenie kursu w końcu sierpnia. Komitet organizacyjny (Związek Kapłanów „Unitas" Wilno, zk. Bernardyński 6) prosi PPWKsięży o przesyłanie swoich dezyderatów co do czasu, treści i t. p. spraw, dotyczących kursu. Projektowany jest kurs specjalnie dla archidiecezji wileńskiej. Kurs ma uwzględnić praktyczną stronę duszpasterstwa, kwestję organizacyj parafjalnych, nauczania religji w szkołach i t. p. actualia.

Festa suppressa. — Według autentycznego wyjaśnienia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego, święta i uroczystości, zniesione przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, powinny być w kościołach obchodzone bez żadnych zmian, to znaczy w te dnie powinna być odprawiana uroczysta Suma z kazaniem, Nieszpory i inne odprawiane dotąd nabożeństwa.

Niedziela adoracyjna. — Stosownie do polecenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, podajemy do wiadomości, że niedzielę adoracyjną we wszystkich kościołach archidiecezji można łączyć z tak zwaną pierwszą niedzielą miesiąca (młodzikową) według rachuby kalendarzowej. W tę niedzielę Suma winna być odprawioną z wystawieniem Najśw. Sakramentu. Co do sposobu adoracji Najśw. Sakramentu, może być zachowany używany dotąd, lub zamieniony na inny.

Koło Księży Prefektów. — Dn. 1 maja r. b. Wileńskie Koło Księży Prefektów miało swe zwyczajne posiedzenie, na którem pomiędzy innemi sprawami, wysłuchano sprawozdań ks. prof. L. Chomskiego ze zjazdu w sprawie programów w Warszawie i ks. prof. J. Alchimowicza ze zjazdu księży prefektów w Lublinie. — Skarbnik Koła Księży Prefektów archidiecezji wileńskiej uprzejmie przypomina Członkom Koła o wnoszeniu składek członkowskich. Adres skarbnika: *Wilno. kośc. św. Jakóba, ks. Piotr Rynkiewicz.*

„Unitas". — Dn. 30 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Kapłanów archid. wileńskiej „Unitas", na którem omawiano sprawę udzielenia zapomóg kilku księżom jak również sprawę Kursu Duszpasterskiego. Komisję organizacyjną stanowią księża: L. Żebrowski, A. Kuleszo i I. Olszański z prawem kooptacji.

Nowy doktór teologji. — Ks. Walenty Urmanowicz złożył egzamin doktorski z Teologji 7 marca r. b. we Fryburgu Szwajcarskim. Rozprawę pisał u O. Santiago-Ramirez'a Z. K., profesora teologji moralnej spekulatywnej Uniwersytetu Fryburskiego, na temat: *„De formatione virtutum a caritate, seu de caritate qua forma virtutum, secundum doctrinam sancti Thomae Aquinatis"*.

Bratnia Pomoc Alumnów Seminarjum Metropolitalnego. — Dn. 8 kwietnia r. b. odbyło się w gmachu Seminarjum doroczne zebranie członków Bratniej Pomocy Alumnów Seminarjum Duchownego w Wilnie. Zarząd ukonstytuował następująco: Prezes — Michał Sawlewicz, vice-prezes — Czesław Jankowski, skarbnik Kazimierz Radziszewski, sekretarz Piotr Wasiucionek, pomocnicy: Antoni Weryk i Bronisław Słodziński. — Nowoobrany Zarząd składa zarazem najserdeczniejsze „Bóg Zapłać" Przewielebnym Księżom i Dobrodziejom za nadesłane składki członkowskie: ks. Prob. Pawłowi Bagieńskiemu, ks. Pref. Stanisławowi Baranowskiemu, ks. Prob. Janowi Chodkowskiemu, ks. Prob. Kazimierzowi Cholawie, ks. Prob. Kazimierzowi Grabowskiemu, ks. Prob. Stanisławowi Huniewiczowi, ks. Prob. Antoniemu Jaskielowi, ks. Prob. Bolesławowi Krasodomskiemu, ks. Kan. Antoniemu Kuryłłowiczowi, ks. Pref. Aleksandrowi Lachowiczowi, ks. Kan. Stanisławowi Miłkowskiemu, ks. Pref. Edwardowi Murończykowi, ks. Pref. Janowi

Naumowiczowi, ks. Prob. Władysławowi Nowickiemu, ks. Prob. Kazimierzowi Packiewiczowi, ks. Prob. Janowi Sielewiczowi, ks. Prob. Edwardowi Szapelowi, ks. Pref. Stanisławowi Sielukowi, ks. Prob. Stanisławowi Szyrokiemu, ks. Pref. Stanisławowi Śmiałowskiemu, ks. Prob. Janowi Żytkiewiczowi. Również Zarząd składa najserdeczniejsze „Bóg zapłać“ Przewielebnemu ks. Prob. Antoniemu Gajlewiczowi i Wielmożnej Pani Marji Szydłowskiej za złożoną ofiarę na naszą instytucję. — *Zarząd.*

Wykłady katolicko-społeczne. — Liga Katolicka w Wilnie zorganizowała w okresie W. Postu cykl odczytów, przeznaczonych dla inteligencji. Wykłady te cieszyły się znaczną frekwencją: na każdym odczycie bowiem obecnych było przeciętnie 200 osób; odczyty odbywały się co niedzielę w sali Ligi Katol. Wykłady wygłosili: prof. Stefan Glazer, *„O św. Pawle“*, prof. dr. A. Parczewski — *„Kościół a państwo“*, prof. dr. Fr. Bossowski — *„Obowiązki świeckich wobec zadań Kościoła katolickiego“*, prof. dr. M. Messonius — *„O akcji katol.“*, prof. dr. St. Cywiński — *„Dobry katolik — dobry patrjota“*, prof. dr. Z. Fedorowicz — *„Religja, jako czynnik wychowawczy“*.

Protest przeciwko barbarzyństwu bolszewickiemu. — Na terenie archid. wileńskiej odbyło się 181 zebrań, na kórych było od 300 do 2500 osób. Na zebraniach jednogłośnie potępiano prześladowania religji w Rosji i wyrażano sympatję ofiarom prześladowań.

Akcja katolicka. — Na terenie archidiecezji powstały dwa związki: Związek Stowarzyszeń mężów katolickich i takiż Związek niewiast. Związek Stowarzyszeń Mężów katolickich liczy 22 stowarzyszenia o ogólnej liczbie 1.477 członków. Stowarzyszenia stworzyły 24 sekcje, z czego 10 sekcyj religijnych, 6 oświatowych, 8 dobroczynnych. Stowarzyszenia w swej działalności zorganizowały 154 odczyty. Stowarzyszenia odbyły 136 zebrań, 68 zebrań zarządów, a oprócz tego 6 stowarzyszeń urządziło wycieczki krajoznawcze i pielgrzymki.. Co się tyczy Związku Stowarzyszeń kobiet katolickich, to ten liczy 21 stowarzyszeń, posiadających 2.226 członkiń. Praca podzielona jest w 49 sekcjach, z tego 15 religijnych, 13 oświatowych, 9 dobroczynnych, 4 obyczajowe, 5 bibljotecznych i 3 sekcje dobrej książki. Stowarzyszenia kobiece zorganizowały 138 odczytów. Jako pracę na przyszłość, Stowarzyszenie stawia sobie uświadomienie członków w kwestjach, dotyczących wiary, wychowania, oświaty, organizacji społecznej. Cele te mają być osiągnięte w drodze urządzania odczytów, referatów, pogadanek, dyskusyj i zebrań towarzyskich.

Konsekracja kościoła w Turgielach.— D. 8 maja rb. JE. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita pokonsekrował kościół parafjalny w Turgielach pod tyt. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Zgon zakonnicy.— D. 29 kwietnia rb. zmarła w klasztorze Sióstr Bernardynek S. Andrzeja Łukaszewiczówna, mająca lat 27, z zawodu nauczycielka, ur. w par. zabłudowskiej, do zakonu wstąpiła w roku 1925.— *Requiescat in pace!*

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — Ojciec św., przyjmując niedawno pielgrzymkę nauczycielstwa z Piemontu i Lombardji, zorganizowaną przez Związek faszystowski, wygłosił do niej przemówienie, podnosząc godność nauczyciela i nauczycielki, jako tego, „co jest najdroższem, najbardziej koniecznem i najpożyteczniejszem dla apostolstwa, które sam Boski Zbawiciel przyniósł na ten świat“. Rodzina, państwo i Kościół, polecając nauczycielstwu swe młode pokolenie, wkłada na nich wielkie i święte posłannictwo. „Kościół żąda, by wychowanie prowadzone było z perspektywą życia wiecznego“.— W pierwszy dzień Wielkanocy Ojciec św. odprawił w kaplicy sykstyńskiej Mszę św., której wysłuchał akredytowany przy Stolicy Ap. korpus dyplomatyczny oraz patrycjat rzymski. — Ojciec św. wydał zarządzenie w sprawie całkowitej reorganizacji archiwów watykańskich. W związku

z tem ma być sporządzony rocznik, który będzie zawierał wielką ilość tomów. Do pracy nad tem zaproszono archiwistów z całego szeregu krajów. Wobec tego, że w bibljotece watykańskiej znajduje się wiele cennych rzeczy, nieznanych nawet uczonym, Ojciec św. postanowił wydawać specjalne czasopismo do informowania świata o nowych odkryciach w bibljotece.—Ojciec św. wystosował list apostolski do przełożonych zakonów franciszkańskich z powodu 700-lecia śmierci św. Antoniego Padewskiego, które przypada 13 czerwca 1931 r.

Francja. — Najwięksi nawet pesymiści stwierdzają, że odrodzenie religijne inteligencji francuskiej jest faktem, nie dającym się zaprzeczyć. Dowodem tego odrodzenia jest chociażby udział młodzieży, uczącej się w wyższych zakładach naukowych, w nabożeństwach; w tym roku rejestracja wykazuje udział ten z 26 szkół i fakultetów 13.800 akademików. Na czele wszystkich zakładów idzie politechnika z 2.849 podpisami. Wogóle znaczna część tej młodzieży bierze czynny udział w dziełach apostolstwa i społeczno-katolickich. Jednym z czynników tego odrodzenie jest literatura religijna, stojąca na wysokim poziomie. Wielką poczytnością cieszą się dzieła z zakresu życia duchownego i mistyki katolickiej. — Podczas świąt wielkanocnych odbył się w Algierze X kongres narodowy francuskiej federacji studentów katolickich. Na kongres przybyło przeszło 12.000 członków. — W Nancy również w tym czasie odbył się kongres katolickiej młodzieży francuskiej. — Tegoroczny kongres diecezjalny w Paryżu, na wyraźne życzenie kardynała Verdier, zajmował się kwestją pracy spełecznej katolików fracuskich i zastanawiał się nad wprowadzeniem do szkół i do stowarzyszeń wykładów z dziedziny nauk katolicko-społecznych. — W katolickich kołach Francji powitano z żywem zadowoleniem założenie klubu dla studentów katolickich w Quartier Latin. Klub ten, który posiada własną bibljotekę, będzie urządzał regularne zebrania i odczyty. Katoliccy studenci wydziałów państwowych będą mieli możność pogłębiania tam swej wiedzy o problemach religijnych. — W Marsylji odbył się niedawno kongres miejscowej sekcji narodowej Federacji katolików francuskich. W obradach wzięło udział 16.000 członków; przemówienia wygłosili m. in. Ks. Biskup Buoburg, ks. Doncoeur i gen. Castelnau. Ks. Doncoeur omawiał znaczenie papieskiej Encykliki o chrześcijańskiem wychowaniu młodzieży dla Francji, gdzie wolność nauczania wygląda obecnie na bardziej zagrożoną, niż przed laty. Mimo wszelkich obietnic, katolicy muszą czuwać, by szkolnictwo katolickie zostało nienaruszone, by wreszcie i ono także otrzymało należne mu od państwa subwencje.

Belgja. — W dd. 12—14 kwietnia rb. odbył się w Lowanjum Akademicki kongres misyjny, na którym omawiano doniosłe kwestje, związane z pracami misyjnemi. — Od 31 sierpnia do 4 września odbędzie się w Brukseli międzynarodowy kongres prasy katolickiej, zainicjowany przez ruchliwe Stowarzyszenie dziennikarzy katolickich w Belgji.

Austrja. — Mówiąc kazanie d. 16 marca r. b. w katedrze św. Stefana w Wiedniu, J. Em. Kard. Piffl, arcyb. wiedeński, o prześladowaniu religji w Rosji zaznaczył, że z pewnych względów dopuszczalne jest porównanie stosunków rosyjskich ze stosunkami austrjackiemi: „Również i w Austrji, mówił Kard., jest dość elementów, nietylko wdzięczących się do stosunków rosyjskich, ale zmierzających wyraźnie do tego samego celu, którego marksizm w Rosji dopiął. Pozostawcie tylko marksizmowi w Austrji nieograniczoną władzę, a również i u nas stanie się to, co dzieje się w Rosji. Wszędzie bowiem marksizm w religji pozytywnej widzi swego największego i najniebezpieczniejszego wroga".

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. gniezn. i poznań. — Prace przygotowawcze do Kongresu Eucharystycznego idą w całej pełni. Kongres rozpocznie się w czwartek, 26 czerwca r.b., o g. 9-ej uroczystem nabożeństwem w kościele

Bożego Ciała. Udział w Kongresie zapowiada się bardzo liczny. Tak z całej Polski, jak i z zagranicy zgłaszają się wciąż uczestnicy. Szczególniejsze zainteresowanie wykazuje emigracja. To też Sekcja Emigracyjna czyni przygotowania na przyjęcie licznych gości. Organizację przyjęcia emigrantów postanowiono powierzyć „Towarzystwu Opieki Polskiej nad rodakami na obczyźnie“. Wnioskując z nadchodzących odpowiedzi na zaproszenie J. Em. Ks. Kardynała Hlonda, spodziewać się należy, że około 20 biskupów zagranicznych weźmie udział w Kongresie, który szczególnie w krajach słowiańskich budzi zainteresowanie.

Archid. krakowska.—J. E. Książę-Metropolita krakowski ogłosił List Pasterski, który został odczytany w kościołach archidiecezji d. 27 kwietnia rb. List poświęcony jest Encyklice Ojca św. Piusa XI o chrześcijańskiem wychowaniu. Książę-Metropolita nazywa tę Encyklike wydarzeniem pierwszorzędnego znaczenia, podkreślając przytem następującą okoliczność: „Wśród tak głośnego i szerokiego zainteresowania się młodem pokoleniem uderza nas zgrzyt bolesny, objaw niezmiernie smutny. Oto ten świat cywilizowany, rozbrzmiewający pięknemi hasłami opieki nad młodzieżą, nie umie znaleźć ani słowa protestu i grozy, gdy o miedzę, w bolszewickiej Rosji, miljony dzieci i wyrostków rzucone są z rozmysłu na pastwę zupełnego zdziczenia, najokropniejszych chorób i wyuzdania, gdzie urzędowo robi się wszystko, by je znieprawić. Cały świat o tem wie, ale milczy. I może to milczenie jest konieczne! Bo w tych samych społeczeństwach, t. zw. zachodnich, dzieje się to samo, choć w sposób odmienny. Również miljony dzieci rocznie pozbawia się życia dla egoizmu i wygody rodziców, innym miljonom młodzieży z wyrachowaniem odbiera się podstawy moralności i wszelkiego wyższego nastroju przez błędną i fałszywą naukę i wychowanie“. W stosunku do naszych warunków Książę-Metropolita tak pisze: „Przez nieszczęśliwy bieg dziejów naszych zostaliśmy wciśnięci w kresy na pół azjatyckie i zachodnie; chrześcijańska kultura przedostawała się do nas już często zmieniona, wykoślawiona, przychodziła bowiem nie wprost ze źródła, lecz pośrednio, najczęściej przez kulturę germańską z jej swoistemi dodatkami i spaczeniami. Używamy wiele pojęć zachodniej kultury, ale w życie nie umiemy ich wprowadzić. I tak przez czas zaborów wzdychaliśmy rzewnie do wolności, a, uzyskawszy ją, nie umiemy jej należycie zużyć. Najjaskrawiej ukazuje sie to na polu wychowania szkolnego. Bez trudności pozwoliliśmy przeprowadzić zasadę szkoły wyłącznie państwowej i zakuć ją w zupełny monopol“.

Wykaz PP. WW. Księży, którzy zalegają z opłatą za „Wiadomości Archidiec.“

Ks.	Pref.	W. Araszkiewicz N-Wilejka	zł. 15
„	Prob.	P. Bagieński w Wiszniewie	„ 30
„	„	W. Biernacki w Rohożnicy	„ 30
„	„	J. Borówko w Zabrzeziu	„ 30
„	„	A. Horba w Swisłoczy	„ 20
„	„	B. Hryniwicki w Werejkach	„ 30
„	„	A. Jaskiel w Mieżanach	„ 30
„	„	F. Kuksewicz w Jeziorach	„ 60
„	„	J. Kryński w Zelwie	„ 60
„	„	N. Kozłowski w Chołchle	„ 15
„	„	W. Karolczuk w Chożowie	„ 15
„	„	A. Moczulski w Wojstomiu	„ 30
„	„	H. Oziewicz w Wołkowysku	„ 20
„	„	A. Rukas w Marcinkańcach	„ 90
„	„	T. Ryłło w Hruzdowie	„ 90
„	„	J. Siemaszkiewicz w Duksztach	30
„	Rektor	L. Sawoniewski w Grodnie	zł. 45
„	Prob.	P. Siemaszkiewicz w Duksztach	30
„	„	Z. Sztafiński w Lacku	zł. 15
„	„	A. Udalski w Wołożynie	„ 90
„	„	B. Wołejko w Druskienikach	„ 90
„	„	S. Werenik w Budsławiu	„ 45
„	„	E. Zasztowt w Podborzu	„ 30
„	„	A. Zaremba w Dalekich	„ 82

Prosimy o uregulowanie; zaleganie stawia wydawnictwo w niezwykle przykrej sytuacji i powiększa zadłużenie.

Prosimy nadsyłać prenumeratę na rok 1930.

Drukowane za zezwoleniem Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Redaktor i Wydawca

Ks. LEON ŻEBROWSKI